

JOSEP GIRÓ I TORÀ (1813-1881)

II

La vida íntima del Dr. Giró es descapde lla en el clos de la seva llar familiar, esdevenint com hem vist, des de la seva tendra joventut, ajut, consol i salvaguarda de la vellesa dels seus pares i de la tendresa dels seus germans més joves que ell. En aquest recés pairal i en el fons de la seva botiga d'apotecari, complint la seva missió amb un altruisme de termes, més d'una volta heròics, hom descobreix la noblesa d'esperit, la dignitat de caràcter, el tremp de la seva ànima que el fa amic dels seus amics, protector dels desvalguts, aimant del progrés i de la justícia, virtuts que va posar sempre al servei dels seus i, com hem vist en el capítol precedent, al conqueriment del bon nom i glòria de la ciutat.

Avans d'endinsar-nos en glosar aspectes de la seva vida, enmarcats, per dir-ho així, en la intimitat familiar i amical, volem retreure un caire de la seva labor que, si be podríem considerar d'efectes més o menys públics, no tenint relació amb les tasques de conducció ciutadana que omplen gran part de la seva existència, hem preferit encabir-les en l'angle privat de la seva actuació. Ens referim a la labor pedagògica.

En crear-se dintre el Seminari vigatà, segons una llei vigent en aquella època, un Col·legi privat de segon Ensenyament, és cridat per regentar la càtedra d'Història Natural. La primera lliçó magistral que va pronunciar-hi, el dia de la inauguració del curs de 1845 a 1846 deixà una estela memorable. Convé remarcar que per poder posesionar-se de la direcció d'aquesta disciplina calia posseir el títol de Regent de segona classe en l'assignatura. Com que en aquells moments l'electe professor no disposava d'aital requisit indispensable, va subjectar-se immediatament als exercicis necessaris per tal d'ésser-ne posseïdor. Aquesta càtedra va ésser regentada pel nostre jove farmacèutic per espai de trenta sis anys, es a dir, fins vuit dies abans de la seva mort.

A ran de la mateixa va crear un Museu d'Història Natural, en gran part erigit amb el seu esforç personal i perfeccionat mercès a les bones relacions científiques que conreava. Important col·lecció d'exemplars de les tres branques de la ciència de la naturalesa, que es conserva, encara, en els nostres dies, en les aules del Seminari Conciliar.

No es reduí solament a aquesta disciplina la seva vida pedagògica. S'escaigué de quedar vacant en 1847 la càtedra de Matemàtiques que es professava des de 1837, en una de les Seccions de l'Escola Municipal de Dibuix, establerta, per aquell temps, en l'edifici de l'ex-convent de la Mercè.

Aquesta càtedra que havia estrenat Jaume Balmes i que regentà fins acabar el curs de 1841, fou exercida des de 1842 a 1847 per Joan Roger i Moragas, professor de Matemàtiques a l'Acadèmia de Ciències Naturals i Arts de Barcelona.

A 29 de desembre de 1847, fou nomenat Josep Giró, ensenyant quatre cursos, fins a l'extinció definitiva de l'ensenyança de Matemàtiques a l'esmentada Escola.

Pot consultarse profitosament el treball de Mons. Eduard Junyent sobre «L'Escola Municipal de Dibuix. 1836-1936. Memòria històrica.», publicat a ran del centenari de la seva creació.

No cal dir que en l'exercici del seu doble magisteri, va posar-hi tota la vocació, autoritat, erudició i eloqüència, qualitats que regien sempre tots els seus actes, en benefici de les generacions vigatanes que varen passar per les seves aules durant tots aquells anys.

Les aficions artístiques senyalen una altra faceta íntima de la personalitat del nostre concitadà. Traslluen en totes les obres que en el curs de la seva existència anà sembrant arreu, en tant variades activitats. En el clos de la seva llar, hom podia dar-se compte de l'esperit poètic que dominava els seus pensaments. La reforma de les Cases Consistorials, el *desig de treure a la llum obres artístiques oblidades* i l'il·lusió de constituir amb elles un Museu públic, són proves de la maduresa del seu temperament artístic. Aquest s'havia posat ja de manifest quan de molt jove es dedicava a dibuixar i omplir algunes teles.

La literatura també l'havia temptat d'emborronar quartel·les emprant la forma poètica, per donar a l'estampa uns Goigs, que constitueixen, segurament, la sola obra impresa que va deixar i encara sense signatura.

Es de doldre l'excesiva modèstia que va portar-lo a no publicar els seus treballs alguns d'ells en el terreny científic ben notables. Esmentarem uns assaigs inèdits referents a Geologia de la nostra comarca, Arqueologia, Numismàtica, Epigrafia, sobresortint la lliçó inaugural del curs d'Història Natural, de la que ja havem fet esment, que es conserva en una carpeta en la Biblioteca Episcopal vigatana, manuscrit que porta una nota que diu: «Se modificó en el acto de pronunciarla».

En la dita carpeta hom troba alguns d'aquests assaigs dels quals anotarem alguns títols per donar fe de l'esperit científic que animava la seva il·lustració com també de l'afany d'ampliar coneixements en ben diversos aspectes: «Observaciones acerca la naturaleza física y mineralógica de la Comarca y Partido de Vich». «Aspecto físico y geológico de los terrenos de la comarca de Vich». «Notas geológicas». «Fosfato básico de cal gelatinoso». «Coníferas gigantescas y consideraciones sobre su distribución». «Aerostatos». «Museo Universal (Tiquina. Lengua semítica. Templos cristianos)». «Notas curiosas sobre muy variados fenómenos». «La luz», discurso pronunciado en un acto público en 1859». «Necrologia», artículo dedicado a la memoria del Rdo. Dr. José María Colomer, Domero Mayor, Cura párroco de la Ciudad de Vich, vocal de la Junta de Instrucción Primaria de la misma» i alguns altres, tots ells difícils d'interpretar per la endiablada cal·ligrafia i la deficiència del paper emprat amb què compilava les seves anotacions.

La filologia va interessar-li profundament. En l'epistolari de Manuel Milà i Fontanals, en el toms. I i II, corresponents al període de 1840 a 1880, descobrim l'entrellat d'aquella afirmació del Canonge Collell, copiada en començar, sobre la relació del nostre vigatà amb elements erudits de la capital.

En aquest epistolari trobem una col·lecció de tretze cartes d'en Giró, dirigides a Milà i Fontanals, en les quals, apart de nombroses notícies d'ordre familiar i amical,

que posen de manifest llur profunda amistat, descobrim bon nombre de dades sobre tradicions i folklore popular del país, que li facilitava pels seus estudis filològics.

Passant els ulls per damunt d'aquestes lletres, i seguint un ordre cronològic, trobem haver-li proporcionat la cançó del *Soldado de las doblas* del poeta popular dit *el Ciego de Plegamans* amb interessants referències del seu autor, com també del *Comte l'Arнау* amb alguns fets de les seves facècies i correrics per terres ripolleses.

Aclareix també alguns fets històrics vigatans de gran importància per la crònica local, protagonitzats per *Isidre Perrot* notable per les seves *romancescas fechorias*. Altres per *Ivo Cassanyes*, canonge sacrista de la nostra Seu i membre de l'Oratori de Sant Felip Neri. Altres dels capdills *Salvador Sant Miquel*, de Viladrau, i el seu company *Moragas*, de Sant Hilari.

S'allarga molt amb notícies sobre els herois *Mas* i *Bach de Roda*, incloent-li la cançó d'*En Bach de Roda*, les cançons d'*El Serraller*, *Petit de la Selva*, *Pau Xemaneya*, *La Muerta*, etc., amb dades biogràfiques molt interessants, d'algun d'aquests personatges.

En altre lletra fa referència a la cançó dels *Garvers de Barcelona* i més avall a un índex de la producció poètica del vigatà Ramon Oms i Isern, amb extenses dades biogràfiques que foren publicades amb la signatura G. i M., (Giró i Milà), en el periòdic barceloní *El Gay Saber*. Article que va ésser reproduït, amb notes addicionals, i que tenim davant dels ulls, en *La Veu del Montserrat*, del dia 21 de març de 1891. Sota el títol «Un versista desconegut» els autors diuen que Ramon Oms nasqué a Vich, el 3 de setembre de 1815, i morí en la mateixa ciutat durant l'epidèmia de *còlera morbo*, el dia 20 de juny de 1854. Poeta a l'estil vallfogonesc, com el seu germà Joaquim, autor de dos poemes escrits en castellà sobre la Redempció i sobre Jofre el Pilós, ademés d'alguna altra composició festiva catalana.

Acompanyen aquest article biogràfic unes estrofes del *Ball de les betes* i la totalitat dels poemes *Lo Mercat dels Rams en Vich* i *Les tretze professions del dimarts de Pasqua en Vich*, de l'esmentat Ramon Oms, autor també del *Camí ral*, *Mon regrés a la Pàtria després d'una expatriació de vuit dies*, i d'altres.

També li dóna interessants dades sobre arqueologia referint-se a alguns indrets de la nostra ciutat i contrades de la nostra Plana. Les Devallades, Torre de Saladeures, Sant Joan de les Abadesses, Gombren, Castellet, Sant Quirze, Montgrony, etc., i una relació de *vocablos carboneros* amb explicació detallada del seu significat.

Per completar la relació de Giró i Torà amb Milà i Fontanals sobre tradicions vigatanes, podem afegir una nota facilitada pel nostre bon amic i eminent historiadore de la renaixença catalana D. Josep M.ª de Casacuberta a qui dec agrair, ademés, sàbies orientacions sobre aquest treball, que fa referència a la Biblioteca Menéndez Pelayo, col·lecció de material sobre folklore de Milà i Fontanals. Aquesta fitxa porta per títol: «Apuntes tomados de las tradiciones del país acerca de *Bruixes*, *Duendes*, *Encantados*, &». Milà, baix aquest títol, posa: «Esta libreta y las que siguen me fueron remitidas por D. José Giró y Torá, de Vich, (E. P. D.), a petición mía, para completar mis investigaciones acerca de las creencias populares»...

Giró comença parlant de la Bruixa del Prat (Prats de Lluçanès) anomenada «La Napa» «una vieja siniestra y misteriosa que vivía a últimos del siglo pasado».

Parla del Santuari dels Homs al qual fan referència diverses llegendes de bruixes. Diu que existeix la creença que el lloc de reunió d'aquestes es Pedra Forca, «al N O de la Plana». «La orientación de Pedra Forca es igual al Gorg Negre con respecto a Vich». I s'exten en la descripció de l'esmentat Gorg negre morada de dimonis i del Mal Graó, a llegua i mitja de distància, on diu que viuen els Encantats. El Gorg Negre és lloc d'espantoses tradicions i on es formen tempestes perilloses, al fons del qual hom descubreix espantoses escenes que allunyen als pescadors. Els nadadors no s'atreveixen a acostar-s'hi perquè son presa d'unes mans invisibles que els priven de tornar a la superfície.

Hem insistit detallant el caire de la valuosa col·laboració Giró-Milà per tal de deixar ben clara la quantitat de les dades i la importància de les mateixes per tal de demostrar l'interés que va posar en la recerca, i la bona voluntat en transmetre-les a l'autor del «Romancerillo catalán» que les ha deixat perpetuades. La millor i més profitosa labor del nostre compatriota i, sens dubte, la única que deixarà constància perdurable que immortalitzarà el seu nom il·lustre.

Soci Corresponent de les Acadèmies barcelonines de Ciències Naturals i Arts, d'Antiguitats i de Bones Lletres; Representant, en la ciutat, de la Comisió Provincial de Monuments, a part del càrrec de Subdelegat de Farmàcia del Partit, son els títols amb que va ésser correspost i valorat el mèrit de la seva obra.

Fundador del *Círcol Literari* de Vich, degué presidir la seva fundació, com alcalde de la ciutat l'any 1860, i com a tal va presidir nombroses Acadèmies de les que tingueren lloc durant la vida esponerosa d'aquella entitat i encara que no el trobem ocupant la tribuna dels oradors, desde la seva presidència resumí molts actes i encoratjà les activitats culturals i de resorgiment ciutadà que varen néixer en el clos d'aquell Cenacle Literari.

Allà fou lloada la seva memòria en una sessió memorable, celebrada el dia 24 de febrer de 1882, de la que hem parlat ja en començar aquest esboç biogràfic, en la qual, estudiaren a fons la personalitat del Dr. Giró, els literats D. Francesc de Febrer i Dr. Martí Genís i Aguilar en dos magnífics i eloqüents discursos, dedicant-li també unes poesies el M. lltre. Dr. Jaume Collrell, Lluís B. Nadal i Benvingut Cabot.

Aquests treballs varen ésser publicats en un opúscol de 39 pàgines, editat pel mateix *Círcol Literari*, precedits d'un comunicat de l'Excm. Sr. D. Manuel Milà i Fontanals, excusant amb profund dolor la seva absència a l'acte i remarcant el valor dels coneixements i de les virtuts privades i civiques de l'homenatjat.

Josep Giró i Torà va morir a Vich, el dia 31 de desembre de 1881, en la mateixa casa en què va néixer.